

Jaro je tady...

Ano jaro je tady, blíží se máj a s ním i alergické potíže vyvolané pyly jarních stromů a následně travin – pylová sezóna. Skončila nadvláda zimy a první silnější jarní slunce začíná uvolňovat pyly lísek a olší, následně břízy, dalších stromů a travin. Taková situace může nastat v nížinách již v únoru, na horách pak s 2–4týdenním zpožděním. A my se ptáme: „Jsme my – lékaři a naši pacienti-alergici – připraveni na jaro, nebo jsme se nechali zaskočit podobně jako silničáři prvním přívalem sněhu?“ Za lékaře-alergology mohu s klidným srdcem prohlásit, že jsme připraveni, a to velmi kvalitně.

Rozpoznání a odstranění příčinného alergenů

Léčba alergických onemocnění je založena na několika pilířích (termín v současné době velmi často používán hlavně s důchodovou reformou). Prvním pilířem je rozpoznání a odstranění příčinného alergenů. Rozpoznání alergie je velmi snadné – pozná ji především pacient, který začne trpět svěděním očních spojivek, slzením, pálením v nose, kýcháním, výtokem z nosu, pálením hrdla, někdy i kašlem a dušností. Jediný problém v identifikaci alergie je odlišení těchto příznaků od akutní infekce, která je však většinou spojena s teplotami a často mívá epidemiologickou souvislost s onemocněním dalších osob v domácnosti, ve školním nebo pracovním kolektivu nebo dokonce ve formě epidemie. Zkušený alergik (s precitlivělostí na sezónní výskyt pylů) již většinou dokáže začátek „své sezóny“ rozpoznat. Ujistit se o tom může velmi dobře pomocí pylového zpravodajství. Toto zpravodajství je dostupné v různých médiích (televizní a rozhlasové vysílání, tisk), kde však zaniká mezi zprávami „atraktivnějšími“ jako jsou různá neštěstí, vraždy, znásilnění, politické skandály či úlety tzv. celebrit, ale v současné době internetu si každý může najít aktuální pylové zpravodajství na adrese České pylové informační služby www.pylovasluzba.cz, nebo pokud chce cestovat do Evropy, pak na adrese Evropské pylové informační služby www.polleninfo.org. Přítomnost výše popsaných klinických potíží a souvislost s aktuální úrovní konkrétních pylů v ovzduší již na téměř 90 % pomůže stanovit diagnózu. Další vyšetření (kožní testy, krevní rozbor) tuto diagnózu již jen potvrdí nebo doladí. Odstranění nebo vyhýbání se pylovým alergenům je obtížné – skoro nemožné, ale i zde vhodným plánováním činností, hlavně v přírodě či na zahradě, může alergik snížit expozici pylu na své citlivé sliznice.

Farmakologická léčba

Druhým pilířem léčby je farmakologická léčba. Zde jsou nejvýznamnější léky antihistaminika podávána lokálně ve formě očních kapek či nosních sprejů, celkově ve formě kapek či sirupů pro malé děti nebo ve formě tablet. Vedle nejznámějších a v současnosti nejpoužívanějších (cetirizin, loratadin, levocetirizin a desloratadin), které jsou bez omezení předpisu na specialisty (některé i volně prodejné bez receptu), je na našem trhu novinkou fexofenadin (Ewofex). Jedná se o odlišnou molekulu od předchozích, patří s levocetirizinem a desloratadinem do skupiny antihistaminik s imunomodulačním účinkem a je možno jej použít u stavů, kde předchozí přípravky nebyly dostatečně účinné. Novinkou jsou rovněž, již v dutině ústní rozpustné, tablety desloratadinu (Aerius disp. tbl, Flonidan disp. tbl), které svou schopností rychle se rozpouštět v ústech mají rychlejší nástup účinku právě na příznaky onemocnění v oblasti nosu a nosohltanu. Tyto přípravky je možno použít kdykoli a kdekoli (nepotřebují ani tekutinu na zapití). Jen je nutné mít je u sebe. Vedle již výše uváděných lokálních antihistaminik se hlavně ke zvládnutí alergické rýmy používají velice účinné a bezpečné přípravky moderních molekul topických kortikosteroidů mometazon furoát (Nasonex) a flutikazon furoát (Avamys), které při pravidelném používání ve formě nosního spreje příznivě ovlivňují i oční alergické potíže.

Pokračování na straně 96

doc. MUDr. Jaromír Bystroň, CSc.

Oddělení alergologie a klinické imunologie, Fakultní nemocnice Olomouc
I. P. Pavlova 6, 775 20 Olomouc
jaromir.bystron@fnol.cz

Pokračování ze strany 95

Imunoterapie alergenovými vakcínami

Třetím pilířem léčby alergických onemocnění (vesměs u těch pacientů, u kterých nejsme dostatečně úspěšní s farmakologickou léčbou a režimovými opatřeními) je indikovaná alergenová imunoterapie alergenovými vakcínami. Tyto vakcíny jsou indikovány specialisty-alergology/klinickými imunology a je možno je podávat jednak ve formě kapek s aplikací pod jazyk a jednak ve formě injekcí. Novinkou je skutečnost, že i kapkové podjazykové vakcíny jsou i pro dospělé z velké části hrazeny ze zdravotního pojištění (v posledních letech byly hrazeny jen dětem). Další novinkou je tabletová forma vakcíny na pyly travin (Oralair, Grazax). Jedná se o tablety, které se rozpouštějí v ústech a obsahují přesně stanovené množství alergenového extraktu, který se podává po dobu 5 měsíců (4 měsíce před sezónou a 1 měsíc v průběhu pylové sezóny). Jedná se o přípravky, který v klinických studiích poskytovaly velmi dobré výsledky, takže do nich vkládáme hodně nadějí. Rozsáhlejší praktické výsledky však budeme schopni říci až po delší době jeho praktického použití. V současné době nejkonstantnější výsledky poskytuje injekční léčba standardizovanými alergenovými vakcínami. Novinkou u této formy léčby je možnost významně zkrátit úvod-

ní část léčby (klasicky se po dobu 3 měsíců aplikují postupně zvyšující se dávky alergenu 1× týdně). Na našem pracovišti máme velmi dobré a v současné době nejrozsáhlejší zkušenosti v ČR s tzv. zrychleným podáním této úvodní části. V průběhu jednoho pracovního dne podáme pacientovi postupně se zvyšující se dávky alergenové vakcíny (podmínkou je dobrá tolerance podávané vakcíny pacientem), takže na udržovací dávky se dostáváme již za jeden den a pacientovi ušetříme výše uvedené 3měsíční docházení 1× týdně a navíc mnohem rychleji vyvoláme u pacienta zvýšenou tvorbu tzv. blokujících protilátek, které jej mohou chránit již v první následující sezóně po zahájení vakcínové léčby. U klasické formy aplikace se léčebný efekt projevuje vesměs až v druhé či třetí sezóně po zahájení léčby.

Novinky v doplňkové léčbě pylové alergie

U pacientů, kteří se rádi věnují přírodnímu ošetření je možno v letošním roce nabídnout oblíbený jogínský postup při léčbě alergické rýmy – proplachování nosu léčebnými roztoky (vhodná je Vincentka nebo správně upravená slaná voda). K dispozici na našem trhu je konvička RhinoHorn která slouží k těmto proplachům. Pravidelné proplachování nosu slouží k očištění nosní sliznice od pylů, ale i dalších nečistot, dráž-

del a ke zlepšení regenerace podráždění sliznice. Instrukce lze nalézt rovněž na internetu www.rhinohorn.cz. Dalším přípravkem, který je novinkou pro ošetření a ochranu nosní sliznice, je LipoNasal nosní sprej, který obsahuje vitamin A, vitamin E, lecitin, chlorid sodný, fenoxietanol a chlorid sodný. Forma lipozómů, ve kterých jsou tyto látky vázány, umožňuje vytvořit ochranný film na nosní sliznici a může tak delší dobu léčebně působit na alergickým zánětem podrážděnou sliznici a tak přispět k její zrychlené a lepší regeneraci.

Informovanost a spolupráce pacienta

Čtvrtým pilířem léčby alergie je dobrá informovanost a spolupráce pacienta. Doufám, že stručným výčtem novinek jsem Vás přesvědčil o tom, že lékaři jsou připraveni na nastávající sezónu pylových alergií. Důležité však je, aby byli připraveni i pacienti. Přestože je každý rok instruujeme o nutnosti přípravy na sezónu, mnozí se začínou o svoji léčbu a léky zajímat, až když je jaro překvapí – tak jako silniční první přívaly sněhu na začátku zimy. Ale to již zřejmě k životu a lidské povaze patří. Nicméně je vždy lepší se držet hesla: Kdo je připraven – není překvapen.

doc. MUDr. Jaromír Bystroň, CSc.